

Vergaderjaar 1987-1988

20 369

Regels met betrekking tot voorzieningen voor telecommunicatie (Wet op de telecommunicatievoorzieningen)

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 1 maart 1988

De vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat¹, met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel belast, brengt als volgt verslag uit over haar voorlopige bevindingen.

1. Algemeen

Inleiding

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel. Zij waren van mening, dat het voor de verdere ontwikkeling van Nederland-Distributieland van uitzonderlijke betekenis is, dat Nederland beschikt over ultramoderne telecommunicatiesystemen. Zij constateerden, dat Nederland op dit gebied in vergelijking met het buitenland reeds een zekere mate van achterstand heeft opgelopen.

Reden te meer waarom de hier aan het woord zijnde leden het toejuichten, dat dit wetsvoorstel thans in de Staten-Generaal aan de orde is. De leden van de C.D.A.-fractie deelden dan ook mee, dat zij in grote lijnen met het wetsvoorstel kunnen instemmen, zij het dat zij een aantal kanttekeningen wensten te plaatsen en een aantal kritische vragen wilden stellen.

Zij deden dit ook mede naar aanleiding van hetgeen zij naar voren brachten bij de behandeling van het rapport van de commissie-Steenbergen. Immers, reeds bij de behandeling van dit rapport lieten zij blijken grote voorstanders te zijn van een snelle verzelfstandiging van PTT-Telecommunicatie omdat zij menen, dat mede daardoor meer slagvaardigheid en meer armslag zou kunnen worden bereikt, waardoor achterstanden kunnen worden ingelopen en PTT-Telecommunicatie weer kan wedijveren met soortgelijke bedrijven in het buitenland.

De leden van de C.D.A.-fractie wezen met name op het feit, dat omstreeks de eeuwwisseling het ISDN (Integrated Services Digital Network) uitgebouwd zal worden tot een breedbandig (glasvezel) net waarover ook videocommunicatie kan worden afgewikkeld.

Ook wezen deze leden op het feit, dat de EG de ontwikkeling van geïntegreerde netten sterk stimuleert.

Het was de leden van de C.D.A.-fractie opgevallen, dat de regering op blz. 3 van de memorie van toelichting stelt: «Het Nederlandse

¹ Samenstelling:

Leden: De Beer (VVD), Rienks (PvdA), ondervoorzitter, Scherpenhuizen (VVD), Eversdijk (CDA), Castricum (PvdA), Spieker (PvdA), Hennekam (CDA), Zijlstra (PvdA), Veldhoen (PvdA), Van Vlijmen (CDA), voorzitter, Blauw (VVD), Nijland (CDA), Jorritsma-Lebbink (VVD), Tegelaar-Boonacker (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Lilipaly (PvdA), Wolffensperger (D66), Van Gelder (PvdA), Roosen-van Pelt (CDA), Duyn (CDA), Biesheuvel (CDA) en Feenstra (PvdA).
Plv. leden: Korthals (VVD), Melkert (PvdA), Laxtermann (VVD), Van Noord (CDA), Kosto (PvdA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Wolters (CDA), Lankhorst (PPR), De Visser (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Te Veldhuis (VVD), Frissen (CDA), Van Es (PSP), Koetje (CDA), Leerling (RPF), De Cloe (PvdA), Eisma (D66), Weijers (CDA), Reitsma (CDA), Schutte (GPV) en Huys (PvdA).

telefoonnet is één van de modernste ter wereld». Deze leden waren van oordeel dat de Nederlandse telecommunicatie weer snel tot de modernste ter wereld moet gaan behoren, maar dat dit thans nog niet geheel het geval is, gezien de vele problemen (onder andere bereikbaarheid) van de afgelopen jaren.

Overigens hadden deze leden waardering voor het vele wat ondanks soms krappe investeringsmiddelen reeds is gepresteerd.

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat het in het voornemen ligt van de Europese Commissie om een volledig erkend toelatingsbeleid tussen de lidstaten tot stand te brengen.

De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne de stand van zaken en het tijdspad dienaangaande vernemen.

De leden van de C.D.A.-fractie waren met de regering van mening (zie memorie van toelichting blz. 8) dat PTT door deze nieuwe wetgeving aanzienlijk meer vrijheid verkrijgt dan thans het geval is op het gebied van kapitaalverwerving, arbeidsvoorwaardenbeleid en mogelijkheden tot het aangaan van samenwerkingsverbanden.

Maar deze leden wezen ook op het feit, dat de «verplichte afdracht» aan 's-rijks kas in stand blijft, en vrijwel geheel zal moeten worden betaald uit de winsten van het monopoliedeel van telecommunicatie.

Deze leden zouden gaarne van de regering een uiteenzetting betreffende dit onderdeel ontvangen, waarbij ook een eventuele b.t.w.-afdracht ten aanzien van de nuts(monopolie)functie volgens deze leden aan de orde zou kunnen komen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie erkenden dat telecommunicatie en informatica een sterke invloed ondervinden van de snelle ontwikkelingen op wetenschappelijk en technologisch gebied. Vooral daarin is het belang gelegen de herstructurering van de PTT tot onderwerp van bespreking te maken.

De toenemende invloed van de informatietechnologie is waar te nemen op het economische, sociale en culturele vlak. Telecommunicatie speelt daarbij een grote rol; een rol die in de toekomst nog zal groeien waar beide ontwikkelingen, die van informatica en telecommunicatie steeds meer naar elkaar toegroeien.

De rol van de PTT is in dit opzicht van cruciaal belang, niet alleen in economisch opzicht, ook om ervoor te zorgen dat een bijdrage geleverd blijft worden aan het handhaven en bevorderen van wezenlijke verworvenheden van onze democratische samenleving. Dit reeds eerder door het kabinet geformuleerde uitgangspunt voor telecommunicatiebeleid, gericht op pluriformiteit in de informatievoorziening, ontplooiingsmogelijkheden en gelijke kansen voor iedereen, krijgt volgens de leden van de P.v.d.A.-fractie te weinig gewicht. Zo ook de positie van de consumenten en klein zakelijke gebruikers. Het resultaat van de herstructurering dient in ieder geval te zijn dat de capaciteit, kwaliteit en eigenschappen van de telecommunicatie-infrastructuur en doelmatige verzorging van telecommunicatie mogelijk maken; voor alle gebieden, tegen de laagst mogelijke prijzen. Tevens dient de infrastructuur een basis te bieden voor een mogelijk toenemend aanbod van nieuwe diensten, al dan niet door PTT zelf te verzorgen.

Deze uitgangspunten brachten de leden van de P.v.d.A.-fractie tot de volgende vragen en opmerkingen.

Welke financiële speelruimte heeft, respectievelijk krijgt PTT Telecommunicatie?

Aansluitend op wat de leden van deze fractie reeds aan de orde gesteld hebben bij het voorstel van wet tot de oprichting van de PTT Nederland NV, de Machtigingswet, vroegen zij zich af wat bedoeld wordt met de in artikel 9, lid 4, opgenomen zinsnede «De richtlijnen bevatten alleen verplichtingen ten aanzien van het door de houder van de concessie te bereiken resultaat....».

Op welke wijze krijgt dit in de praktijk gestalte? Het grootste deel van de inkomsten van het rijk die uit de PTT voortvloeien, worden toch verkregen op grond van verstrekte leningen, zijn rente-inkomsten, en liggen dus vast. Deze richtlijn zal in directe zin invloed krijgen op het te bereiken resultaat. Welk effect kan deze richtlijn dan hebben op het streven van PTT om zowel in omvang als in kwaliteit nog voldoende te investeren? Op bladzijde 3 van de memorie van toelichting wordt bij voorbeeld opgemerkt dat PTT ernaar streeft om binnen de gegeven bedrijfseconomische mogelijkheden de stand van de techniek in het niveau van de dienstverlening tot uitdrukking te brengen. Die mogelijkheden worden uiteindelijk toch «gegeven» door de richtlijn?

In het verlengde hiervan rees voor deze leden de vraag of deze richtlijn niet anderszins effect zal hebben of krijgen op de tariefsontwikkeling, die zeker voor de lager betaalden en bij voorbeeld ouderen als maatschappelijk ongewenst gezien mag worden. De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten meer inzicht in het mogelijke spanningsveld dat achter deze richtlijn besloten ligt.

Wat is er de reden van om in het voorontwerp Algemene Richtlijnen onder «Financiële aspecten» te stellen dat de kosten van niet rendabele deelactiviteiten c.q. bedrijfsvreemde lasten in het kader van de concessie voor rekening van de concessiehouder blijven? Dat gaat ook op voor opgelegde verplichtingen die buiten de concessie vallen. Eerder is in het kabinetsstandpunt over het «rapport-Steenbergen» gezegd, dat dit soort activiteiten door het «veroorzakende departement worden betaald».

Waarom deze wijziging, en om hoeveel geld gaat het thans reeds?

De leden van de fractie van D66 hadden over het algemeen met instemming kennis genomen van het wetsvoorstel.

Deze leden wensten allereerst te benadrukken hoe groot in hun ogen het belang is van het voorliggende voorstel.

Eenzijds geeft het de contouren voor een verzelfstandigde PTT Telecommunicatie BV, die slagvaardiger en financieel zelfstandiger zal kunnen opereren dan de PTT in het verleden. Anderzijds omschrijft het de grotere ruimte dan voorheen die zal worden gelaten aan de particuliere bedrijfsleven om bij te dragen aan de ontwikkeling van de telecommunicatie in Nederland.

Beide elementen, die door de D66-fractie positief worden beoordeeld, maken tesamen dat het wetsvoorstel van cruciale betekenis zal zijn voor de toekomst van de telecommunicatie in Nederland. In het voetspoor van de commissie-Steenbergen wijzen deze leden er op, dat optimale uitgangspunten voor die toekomst niet alleen van belang zijn voor de telecommunicatie op zich, doch evenzeer voor de uitbouw van het industriebeleid, het regionale beleid, het werkgelegenheidsbeleid en het mediabeleid, en daarmee voor de gehele economische ontwikkeling van Nederland.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van dit wetsvoorstel en de daarbij behorende toelichting. Zij hadden begrepen dat ook dit voorstel als belangrijkste achtergrond de verzelfstandiging van het Staatsbedrijf der PTT heeft. Daarnaast is op basis van de rapporten van de commissie-Swarttouw en de commissie-Steenbergen aanleiding gevonden om de wetgeving aan te passen aan recente ontwikkelingen in de telecommunicatie. Het voorgaande in ogenschouw nemende, konden deze leden ermee instemmen dat de regering gekozen heeft voor het tot stand brengen van een nieuwe wettelijke regeling boven een ingrijpende herziening van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904.

De leden van de S.G.P.-fractie onderkenden de snelle ontwikkelingen op het terrein van de telecommunicatie, welke ingrijpende gevolgen zullen hebben voor de samenleving. Het onderhavige wetsvoorstel is van

belang als bouwsteen ten behoeve van de infrastructuur van de toekomstige informatiemaatschappij. De technologische ontwikkelingen stellen de samenleving voor ingewikkelde problemen, waarbij onder meer te denken is aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De leden van de S.G.P.-fractie waren van oordeel dat er behoefte bestaat om deze problematiek in onderlinge samenhang in een breder kader te bezien. Gaarne vernamen zij van de regering op welke wijze aan een dergelijke bezinning gestalte zou kunnen worden gegeven.

Het lid van de G.P.V.-fractie had met waardering kennis genomen van dit voorstel van wet. Nog meer dan bij de sector post van het Staatsbedrijf der PTT is bij de sector telecommunicatie sprake van een schreeuwende behoefte aan meer armslag voor het bedrijf en aan meer marktconform handelen. De uiterst snelle ontwikkelingen op het gebied van de telecommunicatie vragen om een grote mate van flexibiliteit. Dat zou ertoe moeten leiden dat het monopoliegebied eerder «te klein» dan «te groot» moet worden vastgesteld.

De wettelijke regelingen inzake de verzelfstandiging van de postdienst en van de telecommunicatiediensten die nu worden voorgesteld zijn zowel naar vorm als naar inhoud in hoge mate vergelijkbaar. Dat leidt tot een modern en inzichtelijk wettelijk regime. De vergaande bescherming van het postmonopolie leek dit lid echter meer gerechtvaardigd dan de monopoliebescherming bij de telecommunicatie omdat de post zich moeilijker lijkt te kunnen verdedigen tegen oneerlijke concurrentie dan de sector telecommunicatie. Is deze indruk juist?

Dit lid had opgemerkt dat het wetsvoorstel er a priori van lijkt uit te gaan dat alle nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de telematica waardevol zijn, en alle kansen moeten krijgen om door de markt aanvaard te worden. De wetgever lijkt de kaders te moeten scheppen om al deze ontwikkelingen vrij baan te geven. In die zin achtte dit lid het voorstel een technocratisch karakter hebben. De vraag of er ontwikkelingen zijn op dit terrein die uit maatschappelijk oogpunt ongewenst zijn wordt niet gesteld, laat staan beantwoord. Dit lid wilde zeker niet alle nieuwe ontwikkelingen op dit gebied met achterdocht benaderen. Integendeel, maar enige kritische distantie zou toch geen kwaad kunnen. Hij vroeg daarom of het niet zinvol zou zijn te denken aan een advieslichaam van producenten en consumenten dat de ontwikkelingen op dit terrein zou volgen en de overheid ter zake zou adviseren.

Het lid van de R.P.F.-fractie verklaarde, dat vooral de ontwikkelingen op de telecommunicatiemarkt de aanleiding hebben gegeven tot het besluit over te gaan tot verzelfstandiging van de PTT. De technologische innovatie op telecommunicatiegebied met alle uitstralingen van dien op de economie vereist vooral hier de nodige aanpassingen ten aanzien van de huidige bedrijfsvoering.

Dit lid had met instemming vastgesteld dat het kabinet, met inachtneming van deze economische belangen, niettemin vasthoudt aan de maatschappelijke nutsfunctie van de PTT. Ook na de verzelfstandiging is de PTT-Telecommunicatie BV niet een bedrijf onder velen. Onrendabele activiteiten die in een vrije marktsituatie niet of nauwelijks zouden worden ondernomen, zal de PTT wel moeten verrichten vanuit oogpunt van algemeen belang. Hij kon zich met een en ander in beginsel verenigen, met het oog op een minimum aan landelijke eenheid ten aanzien van telecommunicatievoorzieningen. Ook belangen die uit anderen hoofde onderwerp van overheidszorg zijn, zoals nationale veiligheid, nopen zijns inziens tot het maken van deze keuze.

Leidt deze opvatting op zichzelf tot een voortgezet monopolie op deelgebieden, ook de voorzichtigheid van de regering, die zo kenmerkend is bij de verzelfstandigingsoperatie, heeft ertoe bijgedragen, aldus het R.P.F.-fractielid, dat de PTT Telecommunicatie BV op infra-structureel gebied een monopoliepositie behoudt.

1.1. *Verhouding concessie voor telecommunicatie-infrastructuur/opgedragen diensten tot activiteiten van derden*

a. *Aansluitpunt/begrenzing infrastructuur*

Over de precieze begrenzingen van het monopolie van de PTT Telecommunicatie BV bestaat volgens de V.V.D.-fractie nog een aantal onduidelijkheden. Om te beginnen is daar artikel 25; overeenkomend met een soortgelijke bepaling in de oude T&T-wet, waarin een wettelijke voorziening wordt getroffen voor toekomstige, thans nog onbekende, inrichtingen. Daarvoor is een machtiging vereist, waarmee het wetsvoorstel de mogelijkheid openlaat dat geheel nieuwe ontwikkelingen feitelijk onder het PTT-monopolie komen te vallen, zonder dat daar een wetswijziging voor nodig is. Dat vonden deze leden toch wel ver gaan. Welke rechtvaardiging is daarvoor aan te voeren?

Voorts is ook niet geheel duidelijk, waar de fysieke grens van de telecommunicatieconcessie ligt. Is dat op de grens tussen de openbare weg en het private erf? En op welke wijze wordt het concessiedeel technisch afgerond in het koppelvlak?

Zal dat een eenvoudige passieve beëindiging zijn (al dan niet met loop-back), of worden ook de (eerste) netterminals tot het concessiedeel gerekend? Of, in technische termen, eindigt de concessie in het U-, T-, of misschien wel het S-vlak?

Dat in het geval van mobiele communicatie de grens «in de ether» wordt verondersteld, kwam deze leden als praktische oplossing aanvaardbaar voor. Daarentegen is weer niet duidelijk waar de concessie eindigt indien de gebruiker een vaste (schotel)antenne in gebruik heeft.

De leden van de V.V.D.-fractie stelden prijs op een duidelijke en onderbouwde visie van de regering op dit niet onbelangrijke punt van fysieke beëindiging van de concessie.

Tegen de achtergrond van hun uitgangspunt ter zake hadden de leden van de D66-fractie een reeks van vragen met betrekking tot elementen die bepalend zijn voor de omvang van de aan PTT te verlenen concessie.

Het was deze leden opgevallen, dat de fysieke grens van de concessie een van de meest pregnant naar voren komende punten was in de maatschappelijke reacties op het wetsvoorstel.

Twee vragen doen zich hier voor. Ten eerste: verdient het aanbeveling die grens scherper af te bakenen dan thans in het voorstel is geschied door middel van de definities van «aansluitpunt» en «telecommunicatie-infrastructuur»?

En ten tweede: bestaat er over de vraag waar die grens getrokken moet worden verschil van mening tussen de opstellers van het wetsvoorstel en het bedrijfsleven?

Het kwam de leden van de D66-fractie voor, dat de laatste vraag positief beantwoord dient te worden, en daarmee de eerste vraag automatisch eveneens.

Waar het betreft de grens tussen de kabelinfrastructuur en de daarop aan te sluiten randapparatuur kwam het de leden van de D66-fractie voor, dat deze weinig problemen geeft zolang sprake is van de thans gebruikelijke analoge signaaloverdracht. Deze leden meenden echter, dat juist de komende digitalisering van de informatie een scherpere formulering van de grens tussen concessie en randapparatuur noodzakelijk maakt.

De vraag spitst zich in feite toe op het «aansluitpunt» in een digitale situatie. Is dit nu simpelweg de plaats waar de infrastructuur de openbare grond verlaat (het zogenaamde «U-interface»), of maakt een Network Termination Unit deel uit van de geconcessioneerde infrastructuur (het zogenaamde «S- of T-interface»).

Van de zijde van het bedrijfsleven is met klem betoogd, dat keuze voor het U-interface zal leiden tot lagere bedrijfseconomische en maatschappelijke kosten, doordat de Network Termination (gestandariseerd) in de randapparatuur kan worden ingebouwd. Zou dit zo zijn, dan verdient een dergelijke oplossing de voorkeur indien men het verleende monopolie zo strikt mogelijk wenst te interpreteren.

De leden van de D66-fractie zouden op dit punt gaarne een uitvoerige toelichting van de minister ontvangen.

Zij meenden echter reeds op voorhand, dat het bestaan van dergelijke interpretatiediscussies rechtvaardigt dat een scherpere definitie van de grens tussen infrastructuur en randapparatuur in de wet wordt opgenomen, met name met het oog op de toekomstige digitalisering.

In het kader van de afbakening van de concessie zouden de leden van de D66-fractie graag een toelichting willen ontvangen op de positie van satelliet-grondstations.

Zien deze leden het goed, dan zijn dergelijke grondstations aan een verschillend regime onderworpen, al naar gelang het zend- of ontvangstations betreft; bij ontvangstations al naar gelang zij al dan niet uitsluitend zijn bedoeld voor ontvangst van omroepprogramma's in de zin van de Mediawet, en bij zendstations al naar gelang zij al dan niet bestemd zijn voor verbindingen van punt tot punt.

Deze leden zouden een en ander nog graag eens helder in kaart zien gebracht: wat valt nu onder de concessie, voor welke stations geldt een machtigingsregime, en welke criteria zullen daarbij gelden?

Zij koppelden daaraan de volgende vragen. Wat is, tegen de achtergrond van het hiervoor omtrent het monopolie gestelde, de ratio van het onder de concessie brengen van bepaalde soorten grondstations? Hoe verhoudt zich het gecompliceerde regime ter zake tot de eenduidige en heldere oplossing bij mobiele telefonie, waarbij het aansluitpunt «in de ether» wordt verondersteld?

Acht de minister in het regime ter zake in overeenstemming met de aanbevelingen in het «Groenboek» van de Europese Commissie, dat de ontvanginrichting tot de vrije randapparatuur dient te behoren, terwijl voor twee-richting grondstations een genuanceerde benadering wordt bepleit?

De begrenzing van het monopolie van de concessiehouder met betrekking tot de telecommunicatie-infrastructuur was de leden van de S.G.P.-fractie nog niet geheel duidelijk geworden.

Met name vroegen deze leden zich af waar deze grens ligt bij satelliet-verbindingen; zij hadden ook deze vraag ten aanzien van de mobiele communicatie. De leden achtten het van belang dat een en ander duidelijk en eenduidig wordt vastgelegd.

Een belangrijk element, waarover naar de opvatting van de G.P.V.-fractie volstrekte helderheid dient te komen, is de precieze afgrenzing van de omvang van het monopoliedeel van de bedrijfsactiviteiten. De infrastructuur eindigt bij het aansluitpunt. Dat lijkt duidelijk, voor zover ook duidelijk is wat het karakter van een aansluitpunt is. In meerdere commentaren is erop gewezen dat het goed mogelijk is moderne elektronica die nu in de randapparatuur zit ingebouwd, in te bouwen in het aansluitpunt, waardoor het bedrijf zou kunnen gaan concurreren met eenvoudiger en goedkopere randapparatuur. Dat lijkt echter niet de bedoeling te zijn. Zijn deze ontwikkelingen wel voldoende afgesneden in de thans voorgestelde wetstekst? Hoe staat het overigens met schotelantennes? Worden die wel of niet tot de randapparatuur gerekend?

Een volgend element dat de aandacht verdient betreft de financiële ontvlechting binnen het bedrijf tussen het concessiedeel en het niet-concessiedeel. Naar het oordeel van dit lid kan de gewenste concurrentie

optimaal zijn indien voor de niet-concessie-activiteiten volkomen marktconforme prijzen worden berekend. De zo gewenste nieuwe ontwikkelingen kunnen onder normale evenwichtige verhoudingen tot stand komen. Is het niet zo dat de thans voorgestelde regelgeving onvoldoende waarborgen biedt voor een dergelijke financiële waterscheiding?

Dat er ook in het onderhavige wetsvoorstel echter geen definitieve duidelijkheid is ontstaan omtrent de vraag waar de infrastructuur waarop het PTT-monopolie eindigt en de randapparatuur begint, betreunde het lid van de R.P.F.-fractie. Het begrip aansluitpunt kan immers verschillend worden geïnterpreteerd. Graag vernam hij een nadere toelichting.

b. Aan de houder van de concessie opgedragen diensten

De leden van de V.V.D.-fractie wilden weten waarom het principe, dat gebruikers van het nutsgedeelte op precies dezelfde voorwaarden van de diensten van de PTT gebruik kunnen maken als de marktsector van de Telecommunicatie en recht hebben op precies dezelfde informatie (zie par. 2.2.3 van de memorie van toelichting) niet in het wetsvoorstel of in de richtlijnen is opgenomen. Zij pleitten daarvoor in het belang van een eerlijke concurrentie.

De leden van de fractie van D66 achtten een verduidelijking noodzakelijk met betrekking tot de omvang van de «basisdiensten» die krachtens de wet tot het monopolie van de PTT gaan behoren.

Allereerst vroegen deze leden zich af hoe het monopolie van de PTT ten aanzien van telex- en datatransportdiensten zich verhoudt tot de aanbevelingen in het «Groenboek» van de Europese Commissie, waarin alleen spraaktelefonie tot het monopolie wordt gerekend.

Voorts vroegen deze leden een verduidelijking van de passage op pagina 17 van de memorie van toelichting, waar als onderdeel van de opgedragen diensten wordt genoemd: «faciliteiten die ten nauwste verband houden met de verbindingsofbouw, routing en tarifiering (voorbeelden zijn oproep-doorschakeling, uniform nummer, antwoordnummer, zoals een 06-nummer, en besloten gebruikersgroep)».

Behoren al deze activiteiten nu tot het exclusieve monopolie van de PTT, zodat zij niet door middel van randapparatuur kunnen worden aangeboden? De leden van de fractie van D66 gaven de voorkeur aan een zodanige omschrijving van deze faciliteiten, dat onder de basisdienst slechts die faciliteiten vallen, die zozeer met de transportfunctie zijn verweven, dat zij niet in de randapparatuur kunnen worden vervuld. Gaarne vernamen zij daarover de mening van de minister.

Het was deze leden overigens opgevallen dat artikel 10, sub d, van het voorontwerp voor een algemene maatregel van bestuur in dit verband wel uiterst summier is geformuleerd. Is een nadere afbakening van bedoelde faciliteiten in dit artikel niet op zijn plaats?

De leden van de D66-fractie onderschreven het uitgangspunt, dat bij de levering van toegevoegde diensten gelijke voorwaarden en tarieven dienen te gelden voor bedrijfsleven en de PTT als commerciële dienstenleverancier.

Deze leden vroegen in dit verband een nadere toelichting op de situatie, dat een nieuwe dienst wordt gerealiseerd als geïntegreerd onderdeel van een telefooncentrale, waarbij zij als voorbeeld wezen op CENTREX-systemen.

Ervan uitgaande dat dergelijke mogelijkheden als toegevoegde dienst moeten worden beschouwd vroegen deze leden op welke wijze het mogelijk is, gezien de verwevenheid met de concessie-infrastructuur, om deze diensten marktconform aan te bieden. Kan daarvoor te allen tijde door toerekening een kostprijs worden bepaald?

Vervolgens vroegen deze leden of het uitgangspunt van gelijke concurrentiepositie voor bedrijfsleven en het commerciële deel van de PTT met

zich brengt, dat informatieleveranciers de mogelijkheid krijgen om niet alleen via een abonnee-aansluiting (het zogenaamde «U-interface») toegang tot een telefooncentrale te krijgen, maar ook langs de directe weg van het zogenaamde «M- of P-interface».

Mede gelet op het feit dat deze problematiek in de memorie van toelichting in het geheel niet wordt besproken, vroegen zij een uitvoerige toelichting ter zake.

In het onderhavige voorstel krijgt de concessiehouder de opdracht om zorg te dragen voor transportdiensten voor telefoon, telegraaf, telex en data ten behoeve van iedereen tegen een bepaalde vergoeding. Het was de leden van de S.G.P.-fractie duidelijk geworden dat deze opdracht moet worden gezien in het licht van het belang van het algemeen maatschappelijk en economisch verkeer. In aansluiting hierop wezen de leden hier aan het woord op het verzorgen van voorzieningen, die bedrijfseconomisch gezien niet altijd rendabel zijn. In het in de toelichting op het onderhavige voorstel aangehaalde regeringsstandpunt over het «rapport-Swarttouw» worden als voorbeelden genoemd voorzieningen voor gehandicapten en openbare telefooncellen. De leden van de S.G.P.-fractie hadden in dit verband ook gedacht aan kerkteléfonovoorzieningen. Zij hechtten een onverminderde dienstverlening onder de nieuwe concessiehouder. Op welke wijze kan hierop in de nieuwe structuur van overheidswege invloed worden uitgeoefend, zo vroegen deze leden. Zij verwezen voorts naar hun algemene beschouwingen op dit punt ten aanzien van de Machtigingswet PTT.

Behalve het zorg dragen voor transport is er ook sprake van activiteiten en faciliteiten, die een integraal onderdeel vormen van de dienstverlening, zoals bij voorbeeld de leverings- en aansluitplicht, de tarifiering en incasso. Bij de leden van de S.G.P.-fractie was de vraag gerezen waarom deze elementen niet in de wet zelf worden vastgelegd, maar bij algemene maatregel van bestuur. Kan in dit verband ook een relatie worden gezien met de toekomstige opsplitsing van de nutsfunctie en de ondernemingsfunctie, zo vroegen deze leden.

De leden van de S.G.P.-fractie wilden hun grote zorg en verontrusting uiten over het misbruik, dat van de faciliteit van de 06-kooplijnen gemaakt wordt. Zij dachten hierbij met name aan de zogenaamde sexlijnen, maar ook aan bij voorbeeld de goklijnen. Op welke wijze kan misbruik aan banden worden gelegd? Welke maatregelen is de regering voornemens te treffen, indien blijkt dat deze lijnen ook gebruikt worden voor strafbare feiten? Voorts vroegen deze leden of het gebruik van de 06-lijnen overlast voor andere communicatie met zich meebrengt en welke maatregelen daarbij worden genomen.

In het onderhavige wetsvoorstel is een hoofdstuk gewijd aan een machtigingsregime voor telecommunicatie-inrichtingen van bijzondere aard of beperkte omvang. Ten aanzien van kabel- of straalverbindingen hadden de leden van de S.G.P.-fractie geconstateerd dat geen machtiging wordt verleend indien de concessiehouder bereid en in staat is binnen redelijke termijn en tegen redelijke voorwaarden het gebruik van een aan een zodanige verbinding gelijkwaardige voorziening ter beschikking te stellen. Zij wilden hier de vraag stellen wat moet worden verstaan onder het begrip «redelijk» en wie de redelijkheid van termijn en voorwaarden bepaalt.

c. Internationale ontwikkelingen

De leden van de C.D.A.-fractie wensten te vernemen hoe de situatie ten aanzien van de infrastructuur in het Verenigd Koninkrijk zich ontwikkelt, omdat in dit land thans reeds geruime tijd ervaring is opgedaan met een geprivatiseerde PTT.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de regering of het monopolie, zoals het thans wordt voorgesteld, overeenkomt met de basisdiensten,

zoals genoemd in het EG-Groenboek; en zo neen, of een uiteenzetting kan worden gegeven over de verschillen.

d. Vaste verbindingen en gemachtigde inrichtingen

Voor de leden van de P.v.d.A.-fractie bleef, met name na de hoorzittingen van 20 en 21 januari jl., de vraag open of de afbakening van wat straks mag en wat niet in alle gevallen wel even duidelijk is. Tijdens de hoorzitting kwam naar voren dat velen verwachtten te weinig ruimte te krijgen om activiteiten te ontplooiën of zelfs bestaande ontwikkelingen afgeremd zullen worden. De leden van de P.v.d.A.-fractie kozen er nadrukkelijk voor dat de formuleringen in de wet zodanig zijn dat by-pass/afroming zoveel mogelijk voorkomen wordt. Dat blijkt overigens brede instemming te krijgen.

Kan de minister deze problematiek nog eens verduidelijken; mede aan de hand van de volgende, meer specifieke ontwikkelingen: de ontwikkeling van grootschalige netwerken binnen bedrijven, en zelfs tussen bedrijven (bij voorbeeld toeleveranciers, INTIS en Transcom), al dan niet via vaste lijnen; de koppeling van local area networks via vaste lijnen en de groei van tele-informatiediensten. Wat is dan ingevolge de artikelen 5, 15 en 24 wel en niet toegestaan, en onder welke voorwaarden?

Voor deze leden geldt dat enerzijds innovatieve ontwikkelingen niet alleen mogelijk moeten zijn, maar dat de wet bedrijven uitdaagt deze te ondernemen, anderzijds dat de basisfunctie van de PTT niet uitgehold wordt. Hoe verhoudt het machtigingsregime in Hoofdstuk III voor telecommunicatie-inrichtingen van bijzondere aard en beperkte omvang alsmede artikel 26 zich met deze uitgangspunten?

Ligt het voor de hand dat de formulering die door onder andere RCO/CIB ter zake is voorgesteld, namelijk dat verboden dient te worden «het kennelijk voor derden verzorgen van het uitsluitend direct transport van gegevens» in de artikelen 5, sub b., en 15, lid 1 sub b, een belangrijk deel van de vragen oplost, zo vroegen deze leden zich af.

In 1982 is een wijziging van de T&T-wet in de Kamer behandeld. Daarbij kwam de principiële vraag ter sprake in hoeverre een overheid in een democratische samenleving technische eisen mag stellen aan (radio)ontvangstinrichtingen, die het bereik ervan kunnen beperken. De (uiteindelijk) gebezigde formulering van de wetstekst heeft de V.V.D.-fractie destijds genoopt tegen het wetsvoorstel te stemmen. Aangezien de formulering uit de T&T-wet ongewijzigd is overgenomen in het onderhavige wetsvoorstel, overwegen de leden van de V.V.D.-fractie daarop een amendement in te dienen.

Kortheidshalve verwezen zij naar de Handelingen ter zake.

De leden van de D66-fractie constateerden dat de beperking die in artikel 5 van de wet wordt gesteld ten aanzien van het gebruik van vaste verbindingen in hoge mate samenhangt met een van de hoofdargumenten voor het in stand houden van een telecommunicatiemonopolie. Hetzelfde geldt ten aanzien van het in artikel 15, lid 1, opgenomen verbod ten aanzien van onder andere gemachtigde netwerken als bedoeld in artikel 20.

De verplichting om een ieder gelijke voorzieningen tegen gelijke voorwaarden en tarieven ter beschikking te stellen maken noodzakelijk dat «afroming» van de markt via huurlijnen en «bypass» via particuliere netwerken wordt tegengegaan.

Deze leden vroegen zich echter af of de bedoelde verboden niet onnodig ruim zijn geformuleerd. In de huidige redactie zijn basisdiensten en direct transport van gegevens ten behoeve van derden absoluut verboden. De vraag is enerzijds, of dat niet kan leiden tot onderbenutting van capaciteit, en anderzijds of niet een minder absoluut geformuleerd

verbod afroming reeds voldoende tegengaat. Hoe oordeelt de minister in dit verband over de suggestie om de verboden in artikel 5 en artikel 15, lid 1, zodanig te formuleren dat de vaste verbinding dan wel het gemachtigde netwerk «niet gebruikt mag worden met het kennelijke doel uitsluitend of in overwegende mate in artikel 4 bedoelde basisdiensten te verschaffen»?

Met betrekking tot de gemachtigde netwerken stelden de leden van de fractie van D66 nog de vraag, of blz. 20 van de memorie van toelichting zo gelezen moet worden, dat machtiging niet wordt gegeven indien een dergelijk netwerk een bepaalde geografische omvang overschrijdt. Met name het vermelden van de 5 kilometerstraal van centrales doet deze indruk ontstaan.

De leden van de fractie van D66 konden instemmen met het handhaven van een telecommunicatiemonopolie door het verlenen van een exclusieve concessie aan PTT Telecommunicatie BV. Zij maakten daarbij echter de volgende kanttekening.

De argumenten die in de memorie van toelichting ter zake zijn gegeven, strekken ertoe te betogen dat een dergelijk monopolie dient te worden verleend. Wat deze leden hebben gemist is een duidelijke uiteenzetting over de relatie tussen die argumenten en de omvang van het te verlenen monopolie.

Ter toelichting merkten deze leden het volgende op.

Het komt hun voor dat de bedoelde argumenten in hoofdzaak tot twee hoofdthema's kunnen worden teruggebracht: in de eerste plaats de economische noodzaak, doordat de telecommunicatie-infrastructuur een nutsvoorziening is die tegen lagere maatschappelijke kosten en efficiënter kan worden aangeboden door één aanbieder. Daarbij spelen zaken als optimale dimensionering van de infrastructuur, grotere beschikbaarheid door de benutting van meervoudige en alternatieve routes, vermijding van onderbenutting en doublures en de schaarse geografische en frequentieruimte in Nederland een rol. In de tweede plaats is er de maatschappelijke noodzaak om telecommunicatievoorzieningen en -diensten in het gehele land tegen uniforme voorwaarden en tarieven aan te bieden.

Aanvaardt men het telecommunicatiemonopolie van PTT, aldus deze leden, dan krijgen diezelfde argumenten een nieuwe functie: zij worden toetssteen voor de omvang van dat monopolie, met dien verstande dat het te verlenen monopolie zich niet verder zal dienen uit te strekken dan door deze argumenten wordt gerechtvaardigd.

Is de minister het er mee eens, zo vroegen deze leden, dat deze redenering uitgangspunt dient te zijn bij de verdere beoordeling van de wet?

Het lid van de G.P.V.-fractie vestigde de aandacht erop dat het wetsvoorstel uitgaat van een wel erg exclusieve concessieverlening. Er kan slechts sprake zijn van één concessiehouder en de concessie wordt voor onbepaalde tijd verleend. Het feit dat ook aan derden machtiging kan worden verleend voor de aanleg, instandhouding en het gebruik van telecommunicatie-inrichtingen voor het transport van gegevens (indien de concessiehouder niet bereid en in staat is gelijkwaardige voorzieningen ter beschikking te stellen) houdt in dat het systeem van de wet een opening biedt voor anderen dan de concessiehouder. Daarmee is de concurrentie gediend. Die concurrentie is echter beperkt als de concessiehouder weet dat zijn concessie toch niet afgenomen zal worden. Indien een derde beter in staat blijkt voorzieningen te bieden dan de concessiehouder, moet dan toch koste wat kost aan de bestaande concessiehouder worden vastgehouden? Hoe is overigens de situatie indien de concessiehouder de infrastructuur zou willen vervreemden?

De uitgangspunten van de verzelfstandigingsoperatie ten spijt, was het lid van de R.P.F.-fractie er niet van overtuigd, dat de huidige afgrenzing van het monopolie de meest gewenste is, zeker niet op enige termijn. Het valt op, aldus dit lid, dat het monopolie vrij uitgebreid is, en dat er veel mogelijkheden zijn om de positie van de PTT in uiterste instantie veilig te stellen. Eén en ander is met name gericht op het voorkomen van afroming ten gevolge van het opkomen van parallelstructuren. Het aan het woord zijnde lid vond de criteria die ter zake worden aangelegd niet bijzonder helder, noch achtte hij de argumenten die ten grondslag liggen aan het besluit afroming te voorkomen erg overtuigend. Acht de minister afroming onder alle omstandigheden onwenselijk.

De R.P.F.-fractie kon zich voorstellen, dat wanneer het opkomen van alternatieve voorzieningen in de hand wordt gewerkt omdat de PTT te dure basisvoorzieningen aanbiedt, dat niet ten onrechte is. De PTT had in dat geval maar een goedkopere infrastructuur moeten aanbieden. Afroming van onheus behaalde winsten is niet op voorhand een slechte zaak.

Wat wordt anderzijds verstaan onder «de redelijke termijn», waarbinnen de PTT zelf alsnog de kans wordt gegeven een bepaalde telecommunicatieverbinding tot stand te brengen? Hoe groot is het gevaar dat ten gevolge van deze bepaling iedere concurrentie op voorhand wordt uitgesloten?

Ten slotte was het dit lid niet duidelijk welke situatie er ontstaat, indien aan derden inderdaad machtigingen worden verleend tot het aanleggen van alternatieve verbindingen als de PTT zelf niet in staat is deze voorzieningen binnen redelijke tijd aan te bieden. In deze situatie ontstaat immers ook afroming. Of treedt hier op zeker moment artikel 18, zevende lid, in werking, zodat als het ware het tot hier en niet verder wordt uitgeroepen en toetreding van nog meer concurrerende derden wordt geweigerd? Zo ja, wordt hiermee dan de ene onderneming beoordeeld boven de andere?

e. Draadomroepinrichtingen

De leden van de C.D.A.-fractie drongen er bij de regering op aan in ieder geval een beslissing over de kabelnetten te nemen, voor eindverslag over voorliggend wetsvoorstel wordt uitgebracht.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren teleurgesteld over het feit dat er nog geen reactie van het kabinet beschikbaar is op het «rapport-Zegveld». De vraag blijft dus op welke wijze de integratie van de tot nu toe gescheiden infrastructuur-netten gestalte kan krijgen, en er een verdere basis gelegd kan worden voor de innovatieve mogelijkheden van het kabelnet of de geïntegreerde structuur. Wanneer is de reactie te verwachten?

Het thans niet ter beschikking hebben van het bedoelde standpunt en de consequenties ervan voor het voorliggende wetsvoorstel houdt voor de P.v.d.A.-fractie niet in dat ze dit thema niet zorgvuldig wil (kan) behandelen.

Hoe ziet de minister de behandeling van het kabelnetstandpunt in relatie tot het voorliggende wetsvoorstel? Vooruitlopend op de behandeling van dit standpunt achtten deze leden het geen goede zaak thans reeds in de artikelen 22 en 23 wijzigingen op de bestaande regelingen aan te brengen, zoals bij voorbeeld ten aanzien van de termijnstelling van de machtigingen.

Bij het overleg over het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie-Steenbergen zijn de leden van de V.V.D.-fractie akkoord gegaan met de aanwijzing van één concessionaris voor de nationale telecommunicatie-infrastructuur. Bij die gelegenheid hebben zij er echter

geen onduidelijkheid over laten bestaan dat naar hun opvatting de lokale (TV)kabelnetten zelfstandig moeten kunnen voortbestaan, en dat die netten voor veel meer doeleinden moeten kunnen worden gebruikt dan alleen het overbrengen van omroepsignalen; lokale datatransmissie daarbij inbegrepen.

Zij betreurden het daarom des te meer dat het regeringsstandpunt over de toekomst van deze netten op het moment van schrijven van hun inbreng voor dit voorlopig verslag nog niet bekend was. Op dit manier ontbreekt een belangrijk onderdeel aan het wetsvoorstel.

De leden van de fractie van D66 wilden zich beperken in hun bespreking van de artikelen 22 en 23 van de wet met betrekking tot draadomroepinrichtingen. Zij vertrouwden erop dat het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie-Zegveld en de daarop gebaseerde voorstellen een grondige discussie over regime en toekomst ten aanzien van kabelnetten mogelijk zal maken.

Deze leden konden zich echter moeilijk verenigen met de stringente beperkingen die artikel 23 aan het gebruik van kabelnetten stelt. Zij wezen erop dat Nederland, naast de netwerken voor spraak, telex en data, door zijn vergaande mate van bekabeling en geavanceerde kabelnetten beschikt over een telecommunicatie-infrastructuur, die door zijn grote penetratie en breedbandigheid enorme mogelijkheden biedt voor het aanbieden van andere diensten dan het doorgeven van omroepprogramma's. Deze leden vroegen zich af of een overheidsbeleid dat gericht is op de ontwikkeling van de telecommunicatiesector in Nederland niet juist moet uitgaan van optimale benutting van deze mogelijkheden. Tegen deze achtergrond gingen deze leden meer concreet in op twee punten.

In de eerste plaats bestond bij hen twijfel over het absolute verbod in artikel 23, lid 2, op het gebruik voor telecommunicatiediensten tussen aangeslotenen op de draadomroepinrichting. Zij wezen erop dat een dergelijk gebruik, bij voorbeeld voor datatransmissie, in het buitenland veelal is toegestaan. Leidt het voorgestelde beleid niet tot de merkwaardige consequentie dat twee bedrijven, die met elkaar willen communiceren, dat niet mogen doen via de optimale weg van een breedbandig kabelnet, maar verplicht zijn een smalbandig PTT-net te gebruiken?

Wordt de bypass-problematiek, die zich hier ongetwijfeld voordoet, niet voldoende ondervangen door de lokale omvang van kabelnetten en het verbod op koppeling anders dan via de openbare infrastructuur?

In de tweede plaats zouden deze leden een nadere toelichting willen hebben op de weigeringsgrond in artikel 23, lid 4. Juist omdat geen enkele concrete invulling in die weigeringsgrond wordt gegeven rijst de vraag, welk beleid de minister ter zake denkt te gaan voeren. Zal het aanbieden van nieuwe diensten via de kabelnetten actief worden gestimuleerd?

Kan de minister voorbeelden geven van vormen van gebruik, anders dan het uitwisselen van gegevens tussen aangeslotenen, waarvoor op grond van het gestelde criterium geen aanvullende machtiging zou worden gegeven?

De leden van de S.G.P.-fractie konden zich nog geen oordeel vormen over de draadomroepinrichtingen. Zij zouden in dezen de besluitvorming over het rapport van de commissie-Zegveld willen afwachten.

De afgrenzing van het PTT-monopolie ten opzichte van de kabelexploitanten roept bij de R.P.F.-fractie vraagtekens op. Te vrezen valt, dat door het mogelijke verbod op het aanbieden van interactieve diensten, de rem op de samenwerking tussen de verschillende exploitanten en het voorkeursrecht voor de PTT bij het aanbieden van ook deze diensten, een

oneerlijke concurrentie jegens deze maatschappijen ontstaat. Bedacht moet worden, aldus het R.P.F.-fractielid, dat de diensten die over de kabel worden aangeboden niet in eerste instantie tot die basisinfrastructuur behoren waarvoor de PTT krachtens de voortgezette maatschappelijke verantwoordelijkheid bij uitsluiting zorg dient te dragen. Op welke termijn kan de Kamer overigens het regeringsstandpunt over het «rapport-Zegveld» verwachten, waarmee opheldering zal worden verschaft?

f. Scheiding concessie-BV en markt-BV

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af, of de voorgeschreven scheiding in een concessie-BV en een markt-BV, en het daarmee inperken van de concessie wel altijd de belangen van consumenten en klein zakelijke gebruikers dient. Die vraag is vooral relevant waar het gaat om telecommunicatie-faciliteiten die zeer specifiek aan de infrastructuur gebonden zijn. De samenhang tussen infrastructuur en randapparatuur kan zo groot zijn dat het laten verzorgen van dit soort faciliteiten door de markt extra kosten met zich brengt. Voor een activiteit als «voice mail» is het voor derden noodzakelijk toegang tot de centrales te krijgen.

De aparte aansluitpunten werken kostenverhogend ten opzichte van een situatie waarin op een volledig in de centrale geïntegreerde wijze gewerkt zou worden. Op welke wijze staat de minister open voor technologische ontwikkelingen die het noodzakelijk maken de definities van voorzieningen en diensten aan te passen?

Vervolgens rees voor deze leden nog de vraag of de integriteit van het net voldoende gewaarborgd kan worden als derden toegang krijgen tot centrales voor het kunnen aanbieden van bepaalde diensten.

g. Voorzieningen in buitengewone omstandigheden

De leden van de S.G.P.-fractie hadden geconstateerd dat aan de nieuwe concessiehouder (de toekomstige PTT-Telecommunicatie BV) de exclusieve concessie wordt verleend voor de aanleg, de instandhouding en de exploitatie van de telecommunicatie-infrastructuur; hierin is tevens begrepen dat deze concessiehouder de verplichting krijgt om zorg te dragen voor de capaciteit, kwaliteit en andere eigenschappen van die infrastructuur.

Zoals recent is gebleken kan de capaciteit van het telecommunicatienet ernstig onder druk komen te staan. De leden van de S.G.P.-fractie hadden in dit kader de vraag op welke wijze in de nieuwe situatie ononderbroken telecommunicatieverkeer kan worden gewaarborgd. Met name zouden deze leden gaarne van de regering vernemen hoe de beschikbaarheid van de telecommunicatievoorzieningen in buitengewone omstandigheden en in rampsituaties gewaarborgd is. Zij achtten het van belang dat telecommunicatieverbindingen, die nodig zijn voor een zo ordelijk mogelijke voortgang van het openbare leven, optimaal in stand kunnen worden gehouden. Ten slotte hadden deze leden op dit punt de vraag hoe onder alle omstandigheden in de beveiliging van te beschermen telecommunicatieverbindingen is voorzien, zowel in personeel als in materieel opzicht.

1.2. Toezicht van de overheid op de door de concessiehouder uit te voeren nutstaken

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de volgende vragen.

Hoe ziet de minister het toezicht op het functioneren van de concessiehouder vanuit een breder maatschappelijk belang? Wat is, respectievelijk kan nog de rol van het parlement zijn?

Zij onderschreven de noodzaak van een toezicht op hoofdlijnen; *niettemin achtten zij een rol van het parlement vanuit in het geding zijnde brede maatschappelijke belangen nocdzakelijk*. Hoe zullen de aan de verleende concessie verbonden richtlijnen er uiteindelijk uit gaan zien? Een zelfde vraag hadden deze leden bij artikel 4, lid 3, waar wijzigingen in de algemene maatregel van bestuur aan de orde komen.

Een evaluatieperiode van vier jaar waarvan sprake is in artikel 9, lid 9, achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie te lang; zeker voor de eerste keer. Tevens vroegen zij zich af of de minister voornemens is de resultaten van de evaluatie voor te leggen aan het parlement.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden begrepen dat in het onderhavige voorstel aan de concessiehouder voorwaarden zullen worden gesteld; ook wordt het toezicht geregeld. Deze leden vroegen zich af of het wenselijk zou zijn dat er voor de marktgerichte ondernemingsfunctie van de concessiehouder een waarborg voor eerlijke concurrentie zou moeten worden opgenomen in de wet, *dit om concurrentievervalsing tegen te gaan*. Overigens zijn deze leden ervan uit gegaan dat het Parlement bij de evaluatie van de algemene richtlijnen zal worden betrokken.

1.3. *Tarieven*

Ten aanzien van de tarieven stelden de leden van de C.D.A.fractie met nadruk vast, dat zij zich over de uiteindelijke situatie ten aanzien van de tarieven voor het nuts (monopolie)deel, hun eindoordeel wensten voor te behouden, en eerst dan een definitief oordeel zou willen geven, nadat de regering duidelijk is ingegaan op alle vragen en suggesties.

Wel wensten deze leden nu reeds vast te leggen, dat zij van oordeel zijn, dat in ons land landelijk gelijke tarieven dienen te blijven bestaan voor identieke dienstverlening, en dat daardoor vereveningseffecten optreden omdat PTT ook minder rendabele gebieden moeten verzorgen. Immers, zo stelden deze leden, bepaalde post- en telecommunicatievoorzieningen zijn basisvoorzieningen, hetgeen volgens deze leden betekent, dat deze diensten onmisbaar zijn voor een volledig en eigentijds maatschappelijk functioneren van de burger.

Overigens zouden de hier aan het woord zijnde leden ook gaarne de reactie van de regering vernemen betreffende de stellingen van de PTT-Raad aangaande de tarieven, met name ook waar het de afdracht en de bedrijfsvreemde lasten betreft. De leden van de C.D.A.-fractie constateerden overigens, dat andere landen het kostprijsprincipe (nog) niet hanteren, maar dat dit wel door de Europese commissie wordt gestimuleerd, omdat harmonisatie van tarief in principe nodig zal zijn voor de gemeenschappelijke markt. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de regering hierop te willen ingaan.

De leden van de C.D.A.-fractie konden van harte instemmen met het gestelde op bladzijde 16 van de memorie van toelichting, dat bij de exploitatie van de infrastructuur de houder van de concessie erop bedacht dient te zijn, dat hij als enig eigenaar en exploitant van de telecommunicatie-infrastructuur geen misbruik maakt van zijn monopoliepositie.

De hier aan het woord zijnde leden constateerden echter, dat de vrees voor «misbruik» vrij breed aanwezig is, zowel bij consumenten als het bedrijfsleven.

Onder andere betreft dit dan volgens hun waarneming het vaststellen van de tarieven, waarbij deze leden zich uiteraard beperkten tot de tarieven van het monopoliedeel. De hier aan het woord zijnde leden realiseerden zich overigens dat de publieke (politieke) invloed op de tarieven in ieder geval (terecht) aanzienlijk minder zal zijn, dan thans het geval is.

Nu immers wordt de staatsrechtelijke begroting van het Staatsbedrijf der PTT (waaronder de tarieven) door de Staten-Generaal elk jaar vastgesteld. Met de regering waren de leden van de C.D.A.-fractie van oordeel, dat enige invloed op de tarieven van het monopoliedeel (nutsdeel) gewenst blijft.

Deze leden vroegen de regering dan ook om in te gaan op de gedachte dat in de wet wordt bepaald: «De minister van Verkeer en Waterstaat stelt, onder nader te bepalen voorwaarden, de tarieven vast».

De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne van de regering vernemen of door een dergelijke constructie niet en de vrees voor misbruik wordt weggenomen en voldaan wordt aan de wens van (enige) publieke/politieke invloed.

Tevens zouden de hier aan het woord zijnde leden gaarne het oordeel van de regering vernemen omtrent de suggestie de tarieven van het nutsdeel te bepalen via algemene maatregel van bestuur.

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden tevens een breed levende wens, zowel bij consumentenorganisaties als bij het bedrijfsleven, ten aanzien van het baseren van de tarieven op kostprijs waarbij een periode van 10 jaar wordt genoemd om deze situatie te bereiken. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne de reactie van de regering vernemen ten aanzien van deze wens.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden geconstateerd, dat bij velen de wens leeft ten aanzien van de specificatie van telefoonrekeningen. Deze leden hadden begrip voor deze wens, omdat inzicht in de berekening van de kosten de consument de mogelijkheid biedt de juistheid van de nota na te gaan.

Daarom zouden de leden van de C.D.A.-fractie gaarne zien, dat op korte termijn gestreefd wordt naar een bepaalde vorm van specificatie van de telefoonnota's.

Tot besluit van hun algemene opmerkingen wensten de leden van de C.D.A.-fractie nog een enkele opmerking te maken over de huurlijnen. Zij achtten huurlijnen van wezenlijk belang voor het ontstaan van een tele-informatie-industrie in Nederland.

Volgens deze leden moet echter vermeden worden dat het gebruik van huurlijnen afbreuk doet aan het door de infrastructuur te bieden voorzieningenniveau.

In de tariefstelling voor huurlijnen dient er dan ook volgens de hier aan het woord zijnde leden in sterke mate rekening mee te worden gehouden, dat de kosten voor de telecommunicatie-infrastructuur in overwegende mate gemeenschappelijke kosten zijn die niet kunnen worden verbijzonderd naar afzonderlijke diensten. Volgens deze leden dient dan ook een evenredige toerekening van deze kosten voor huurlijnen steeds plaats te vinden.

Tal van opmerkingen zijn gemaakt over de hoogte van de tarieven, zo merkte de P.v.d.A.-fractie op. De Vifka haalde bij voorbeeld Prof. von Weiszaecker aan, die gesteld heeft, dat de vraag naar nieuwe diensten sterk afhankelijk is van de tarieven. Daarom dienen deze gebaseerd te zijn op kostprijzen en op kostenstructuren die door technologische ontwikkelingen zijn beïnvloed.

Is de minister van mening dat de tarieven in ons land van een zodanige hoogte zijn dat de ontwikkeling van nieuwe diensten in ons land daardoor achterblijft, zo vroegen deze leden zich af.

Over de tarieven hadden de leden van de V.V.D.-fractie reeds in het voorlopig verslag op de Machtigingswet meer algemene opmerkingen gemaakt. In het onderhavige voorstel wordt een maximum indexering, gelijk aan het prijspeil voor particuliere consumptie voorgesteld. Dat kwam deze leden op het eerste gezicht voor telecommunicatietarieven nogal hoog voor, te meer omdat het hier gaat om een cumulatieve

bovengrens over de jaren heen, die bovendien over tariefpakketten wordt toegepast, in plaats van over de afzonderlijke tarieven. Daarenboven achtten deze leden het een groot bezwaar dat met dit systeem zeer forse stijgingen van incidentele tarieven mogelijk zijn, met alle maatschappelijke gevolgen van dien. De vraag rijst dus of niet een meer specifieke controle op de tarieven door de politiek verantwoordelijken noodzakelijk is, mede gezien de overweging van de motie-Eversdijk/De Beer ter zake. Ten einde zich een beter inzicht in het voorstel te kunnen verwerven, vroegen deze leden naar de overeenkomstige gegevens van tarieven en prijsontwikkelingen over de afgelopen 20 jaar.

De leden van de V.V.D.-fractie wezen erop dat een belangrijk deel van de klachten van telefoonabonnees betrekking heeft op het niet specificeren van telefoonrekeningen; in het bijzonder indien die rekening hoger dan gebruikelijk uitvalt. De Nationale ombudsman heeft daar eveneens over gerapporteerd. Deze leden huldigden de opvatting, dat de telefoongebruikers in principe recht hebben op een nadere specificatie indien zij daarom verzoeken. In verschillende landen is dat een doodnormale zaak. Naar hun mening dient in de wet en/of de richtlijnen een specificatieplicht voor de PTT te worden opgenomen. Daarbij realiseerden zij zich zeer wel dat gespecificeerde nota's eenvoudiger en goedkoper zijn te realiseren naarmate sprake is van meer geavanceerde telefooncentrales; en ook dat hetzelfde geldt voor de mate van de specificatie.

Teneinde een beter inzicht in deze materie te krijgen vroegen zij een uitgebreide uiteenzetting van de regering over de technische mogelijkheden van specificatie van de telefoonrekening, afhankelijk van de vraag of sprake is van een elektromechanische, semi-elektronische dan wel digitale centrale. Tevens vroegen zij om een gespecificeerde berekening van de daarbij behorende kosten. Zij wilden niet op voorhand uitsluiten dat uit de door de regering aangeleverde informatie zou kunnen blijken dat een specificatieplicht voor de PTT slechts geleidelijk kan worden ingevoerd, naarmate de oude centrales worden vervangen door nieuwe.

De leden van de fractie van D66 hadden met belangstelling kennis genomen van de tariefstructuur in de algemene richtlijnen op grond van artikel 9 van de wet. Kort gezegd gelden daarbij de huidige tarieven als uitgangspunt, terwijl aan tariefontwikkelingen een bovengrens is gesteld voor het totale dienstenpakket respectievelijk voor een kleingebruikerspakket.

In de maatschappelijke discussie rond het wetsvoorstel, is van verschillende kanten naar voren gebracht, dat ook bij basisdiensten de tariefstelling op de kostprijs zou moeten worden gebaseerd. Hoewel de genoemde leden dit uitgangspunt niet zonder meer onderschreven, gelet op de aanzienlijke verschuivingen in de tariefstructuur die dan het gevolg zouden zijn, gaf het hen toch aanleiding tot enkele vragen. Zal binnen het concessiegedeelte van de PTT nu zodanig worden gecalculeerd en geadministreerd, dat de kostprijzen van de verschillende vormen van basisdienst zichtbaar worden gemaakt?

Zullen toekomstige tariefwijzigingen, binnen de marges van de genoemde «pakketgrenzen», naar verwachting zodanig zijn dat de tariefstructuur geleidelijk meer naar het kostprijspatroon toegroeit?

Zo ja, wat zullen daarvan de consequenties kunnen zijn over een periode van bij voorbeeld 10 jaar? Wat is in dit verband precies de strekking van de richtlijn in artikel 5.2 van de algemene richtlijnen onder e., waar staat «bij het bepalen van een tariefwijziging betreft de houder van de concessie mede de CPB-ramingen...».

Wordt hier bedoeld op een maximering van de stijging van afzonderlijke tarieven? Zo nee, wat wordt dan bedoeld met «betreftmede»?

Met betrekking tot de tariefstructuur leefde bij de leden van de S.G.P.-fractie de vraag op welke wijze de produktiekosten in de analyse

betrokken worden. Tevens informeerden deze leden naar de wijze van toerekenen van de kosten aan de nutsfunctie enerzijds en de ondernemingsfunctie anderzijds. Wellicht kan de regering ook aangeven of het in de bedoeling ligt de tarieven voor de onderscheiden diensten af te stemmen op de kostprijs per dienst, en zo ja, op welke wijze dat zal worden bereikt.

Paragraaf 5 handelt over de tarieven. Naar het oordeel van de G.P.V.-fractie is het geheel in de geest van deze wet indien de tarieven in principe marktconform worden vastgesteld. Om sociale redenen zou ten aanzien van de kleinverbruikerstarieven een bijzondere voorziening getroffen kunnen worden. Gesuggereerd is een vast deel van het aantal telefoongesprekken onder te brengen in de abonnementsprijs. Daarbuiten zouden dan volledig marktconforme tarieven dienen te worden berekend. Hoe oordeelt de minister over deze suggestie?

Ook de strakke afstemming van de toekomstige tariefontwikkeling op de huidige tarieven kwam vreemd voor, juist omdat die tarieven thans niet marktconform zijn. Is het ook niet vreemd om voor de tariefaanpassingen af te gaan op de CBS-index van het prijspeil voor particuliere consumptie? Dit lid kon het zich voorstellen dat een dergelijke index gebruikt kan worden voor het aanpassen van de zogenaamde «sociale» tarieven, maar voor «zakelijke» tarieven kan toch heel goed de echte prijsontwikkeling als maatstaf worden genomen?

Dit lid vroeg in dit verband tevens de aandacht voor de specifieke positie van de kerktelefoon, een dienst met een sterk sociaal karakter, die veelal niet kostendekkend is. Het kan wenselijk zijn deze situatie te continueren. Welke mogelijkheden zijn er dan het bedrijf schadeloos te stellen voor deze dienstverlening met een sociaal karakter?

Het lid van de R.P.F.-fractie kon instemmen met de hoofdlijnen van regels, die met betrekking tot de tarieven zijn gesteld. In een monopolie-structuur, die ook hier deels aanwezig blijft, dient vooral de kleingebruiker beschermd te blijven tegen ongebreidelde prijsstijgingen. De gronden voor één en ander liggen tevens in de maatschappelijke verantwoordelijkheden in de PTT. Wel had hij ter zake enige vragen. De tarieven zijn binnenlands laag te noemen, in vergelijking met andere Westeuropese landen. Wat is de situatie ter zake van de internationale lijnen? In hoeverre zijn de tarieven (locaal, interlocaal en internationaal) gebaseerd op de kostprijs?

Het lid, hier aan het woord, stelde informatie ten aanzien van de vraag in hoeverre kostprijsdekking als mede-uitgangspunt geldt niet aan de orde, omdat hij meende dat in alle gevallen kostprijsdekking per onderdeel van de dienstverlening per definitie als voorwaarde zou moeten gelden. Het streven naar kostprijsdekking is in zijn algemeenheid echter wel een gezonde doelstelling, zo verklaarde hij.

1.4. *Overlegorgaan*

De leden van de C.D.A.-fractie konden instemmen met het oprichten van een zogenaamd «overlegorgaan». Het plegen van overleg met vertegenwoordigers van gebruikers en leveranciers achtten de hier aan het woord zijnde leden met de regering een vereiste voor het goed functioneren van PTT onder de nieuwe wetgeving.

Deze leden waren van oordeel dat het overlegorgaan de plaats is waar partijen elkaar ontmoeten. Zij constateerden tevens, dat bij nogal wat gebruikers en leveranciers twijfel heerst over het goed functioneren van dit overlegorgaan.

Deze leden zouden gaarne van de regering vernemen, of door het benoemen van een onafhankelijk voorzitter een meer acceptabele situatie zou kunnen worden geschapen. Tevens zouden deze leden gaarne een

reactie van de regering vernemen ten aanzien van de suggestie om voor het overlegorgaan een onafhankelijk secretariaat in te stellen. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de regering ook in te gaan op het feit, dat nog onvoldoende duidelijk is op welke wijze de taken worden afgestemd met organen, die nog blijven functioneren zoals de PTT-kamers.

Overigens zal de positie van de kamers afnemen, en de hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne zien, dat de regering op de positie, taken en bevoegdheden van deze kamers ingaat.

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden, dat de ontwikkelingen die de laatste tijd, in het bijzonder binnen de EG, plaatsvinden, nog eens de noodzaak bevestigen om aanleg, instandhouding en exploitatie van de telecommunicatie-infrastructuur in één hand te houden. Maar dit maakt het te meer noodzakelijk, dat zaken als een «overlegorgaan» reeds vanaf het begin zo optimaal mogelijk functioneren. Deze leden betreurden het dan ook, dat geen model is gevonden om met een «voorlopig» overlegorgaan te starten, en zij deden een beroep op de regering alle kritiek betreffende het op te richten overlegorgaan nog eens goed te overwegen.

Het was de leden van de P.v.d.A.-fractie nog niet geheel duidelijk welke rol het Overlegorgaan nu precies krijgt. Uit de hoorzitting kwam naar voren dat velen aan dit orgaan een min of meer onafhankelijk tintje willen geven, in het kader van te bereiken «checks and balances». Hoe ziet de minister dat, zo vroegen deze leden zich af. Leidt dat tot een redelijke «check and balance»? PTT is uitvoerder van richtlijnen; de minister stelt deze op.

De leden van deze fractie vroegen zich voorts af of het aantal onderwerpen waarover gesproken kan worden in het Overlegorgaan niet uitgebreid kan worden, zoals bij voorbeeld naar de praktische invulling van de aan de randapparatuur te stellen eisen en enige andere onderwerpen die nog nader geregeld dienen te worden. Zeker de eerstkomende tijd, waarin nog zoveel een nadere invulling moet krijgen lijkt een regelmatig overleg nuttig en nodig. Wanneer kan daartoe het voorlopig Overlegorgaan starten?

Als de minister vindt dat representatieve organisaties van direct belanghebbenden in het orgaan moeten participeren, welke omvang heeft zij daarbij voor ogen? De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten het alleen zinnig tot overleg te kunnen komen als het orgaan niet het karakter van een Poolse Landdag krijgt. Dreigen de vertegenwoordigers van de klein gebruikers niet ondergeschikt te raken?

De leden van de fractie van D66 hadden bedenkingen tegen de opzet van de overlegstructuur, zoals die thans uit artikel 9 van de wet en de daarop gebaseerde Algemene Richtlijnen naar voren komt.

Zij vreesden dat het Overlegorgaan PTT in de thans voorgestelde opzet te zeer door de PTT gedomineerd zal worden, hetgeen afbreuk doet aan gelijkwaardig overleg tussen alle belanghebbenden, waaronder de PTT zelf.

Bovendien zouden deze leden wensen dat een Overlegorgaan ook de mogelijkheid krijgt om in overleg te treden met de afdeling RVPT van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Voor de vertegenwoordigde belanghebbenden is overleg over de regelgeving immers minstens even belangrijk als overleg over de uitvoering.

De leden van de D66-fractie gaven dan ook de voorkeur aan een overlegorgaan met een meer zelfstandige status. Zo'n overlegorgaan zou een onafhankelijke voorzitter moeten hebben, benoemd door de minister, en een eigen secretariaat, betaald uit een bescheiden eigen budget. De beraadslaging zou openbaar moeten zijn, en het overlegorgaan zou de bevoegdheid moeten hebben om als gesprekspartner voor het ministerie op te treden in zaken betreffende regelgeving en dergelijke.

Een dergelijk overleg zou de rol kunnen vervullen die thans in artikel 64, lid 3, is toebedacht aan belanghebbende organisaties, doch veel meer moeten omvatten. Gaarne vernamen deze leden hierover het oordeel aan de minister.

Bij de algemene richtlijnen en het toezicht op de concessiehouder wensten de leden van de S.G.P.-fractie enkele opmerkingen te maken over het in te stellen Overlegorgaan PTT. Zij vroegen zich af of regeling van taken en bevoegdheden van dit orgaan in de wet zelf moet worden neergelegd. Gaarne vernamen zij de opvatting van de regering op dit punt. Zij zouden daarbij tevens de positie van dit orgaan verder uitgewerkt zien, aangezien zij de indruk hadden dat het voorgestelde een bepaalde mate van vrijblijvendheid in zich had. Naar het oordeel van deze leden is het in het belang van zowel de concessiehouder als de gebruikers en producenten van telecommunicatievoorzieningen te achten dat er een optimaal functionerend overlegorgaan tot stand komt, zo mogelijk met een onafhankelijke voorzitter en secretariaat, opdat afspraken kunnen worden gemaakt over diverse onderwerpen, zoals randapparatuur, meerjarenplannen, tarievenstructuur etc.

1.5. *Geschillencommissies*

De leden van de C.D.A.-fractie zouden gaarne zien dat de regering ingaat op de stelling van onder andere de Consumentenbond, dat iedere leverancier in beginsel aansprakelijk is voor schade als gevolg van het niet of niet juist functioneren van zijn dienstverlening, en dat dit dus ook in de Telecommunicatiewet moet worden vastgelegd.

Deze leden vroegen zich af in hoeverre artikel 13 aanvulling behoeft, met name voor zover het de nuts/monopoliefunctie betreft. Deze leden dachten daarbij aan een genuanceerd pakket met maximalisering.

Voor wat betreft het te voeren overleg rees bij de leden van de P.v.d.A.-fractie ten slotte de vraag of er op redelijk korte termijn nog invulling gegeven zou kunnen worden aan overleg met bij voorbeeld de consumentenorganisaties over de «algemene voorwaarden» en de aansprakelijkheid (artikel 13). Het werk van een geschillencommissie kan toch pas eerst zinvol zijn als er overeenstemming bestaat over de «algemene voorwaarden»?

1.6. *Aansprakelijkheid*

Hoewel de V.V.D.-fractieleiden waardering hadden voor de uitbreiding van de aansprakelijkheid van Telecommunicatie in vergelijking met de T&T-wet, meenden zij toch dat de verbetering niet ver genoeg gaat. Naar hun oordeel zou de houder van de concessie zich niet slechts niet mogen beroepen op uitsluiting of beperking van zijn aansprakelijkheid in geval van opzet of roekeloos handelen, maar ook indien sprake is van verwijtbare nalatigheid, onzorgvuldigheid of wanbeheer en het niet nakomen van toezeggingen. Voorts zagen zij de redelijkheid niet in van een beperking van de aansprakelijkheid tot een maximum bedrag indien de PTT inderdaad schuld treft. Deze leden overwogen een amendement ter zake, maar waren bereid eerst het commentaar van de regering te vernemen. Is het waar dat de PTT in de SER aanvankelijk bereid was een verdergaande aansprakelijkheid te accepteren?

Het argument, dat een ruimere aansprakelijkheid zou moeten leiden tot onaanvaardbare kosten, kwam hen overdreven voor. Er zijn tal van maatschappelijke activiteiten te noemen (waaronder bij voorbeeld het personenvervoer), waarbij een veel ruimere aansprakelijkheid bestaat dan thans voor de PTT wordt voorgesteld, en waarbij echt geen sprake is van onaanvaardbare of prohibitieve tarieven.

Deze leden stelden bovendien de vraag of de beperkte aansprakelijkheid van de PTT niet in strijd is met de EG-richtlijn inzake de aansprakelijkheid van produkten met gebreken, en de daaruit voortvloeiende aanpassing van het BW (kamerstuk 19 636); al was het maar naar de geest van het wetsvoorstel.

Met betrekking tot de regeling van de aansprakelijkheid was een en ander voor de leden van de S.G.P.-fractie nog niet geheel duidelijk. Naar de opvatting van deze leden bestaat er onzekerheid voor de gebruiker van voorzieningen. In de reactie van de regering zouden zij ook gaarne aandacht besteed zien aan aspecten als het niet nakomen van contractuele verplichtingen, het niet tijdig kunnen voorzien in voldoende capaciteit en langdurige storingen.

Het lid van de G.P.V.-fractie veronderstelde dat de concessiehouder wel erg ruim wordt gevrijwaard van aansprakelijkheid. De conflicten tussen het bedrijf en de aangesloten klanten betreffen vaak storingen of vermeende storingen in het net of in de centrales. Als het bedrijf niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de schades die door dergelijke oorzaken ontstaan, is dan niet ook noodzakelijk dat de klanten recht krijgen op gespecificeerde rekeningen?

1.7. Randapparatuur

De leden van de C.D.A.-fractie wezen met nadruk op het feit, dat het van wezenlijk belang is dat de nationale toelatingseisen aansluiten bij de internationale situatie. Dat geldt volgens deze leden bovendien voor de keuringsvoorschriften. Deze zullen volgens de hier aan het woord zijnde leden ruim vóór 1 januari 1989 gedetailleerd dienen te worden vastgelegd en gepubliceerd.

Eveneens zal volgens de leden van de C.D.A.-fractie voorzien moeten worden in een effectieve sanctieregeling, waardoor tegengegaan kan worden, dat er apparatuur op de markt verschijnt die niet aan de gestelde eisen voldoet.

Tevens zal er volgens hen ten behoeve van de noodzakelijke typegoedkeuringen voldoende keuringscapaciteit aanwezig moeten zijn, waarbij mogelijkheden moeten worden geschapen voor het realiseren van (zelf)certificatie.

De leden van de V.V.D.-fractie zouden het op prijs stellen om een meer concrete uiteenzetting te krijgen over welke instanties straks bevoegd zullen zijn om de typekeuring uit te voeren.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden geconstateerd dat er een volledig nieuw wettelijk kader wordt geschapen met betrekking tot de keuring en toelating van randapparatuur op de telecommunicatie-infrastructuur. Bij hen waren geen bezwaren tegen het opheffen van het PTT-monopolie ter zake, wel hadden zij in dit verband de vraag wanneer er inzicht zal zijn in de technische eisen en keuringsprocedures; worden de fabrikanten van randapparatuur hierbij betrokken, zo vroegen deze leden. Zij hechtten er overigens aan dat de erkende keuringsinstantie ook een onafhankelijk karakter moet hebben. Zij vroegen de regering een reactie op hun suggestie TNO met de keuring van randapparatuur te belasten.

Met het vrijgeven van de markt voor randapparatuur wordt de bestaande situatie in feite gelegaliseerd. Het lid van de fractie van de R.P.F. achtte de ontwikkeling op dit gebied een voorbeeld van de voordelen die de vrije markt onder omstandigheden kan brengen. De prijzen van telefoontoestellen en andere apparatuur zijn drastisch

gedaald. De PTT is onder druk van de concurrentie via de oprichting van PTT-winkels en de forse verbreding van het aanbod duidelijk marktgerichtger en klantvriendelijker gaan werken.

1.8. *Totstandkoming en wijziging algemene maatregelen van bestuur*

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat er een groot aantal algemene maatregelen van bestuur nodig is. Het leek deze leden vanzelfsprekend, dat deze eerst worden gepubliceerd en aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden voorgelegd, alvorens deze in werking treden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten het noodzakelijk dat de algemene maatregelen van bestuur – waarvan onder meer sprake is in de artikelen 4, 16, 25 en 30 – aan een toetsing door de Kamer te onderwerpen. Ligt dit in de bedoeling van de minister? Eenzelfde standpunt huldigden zij met betrekking tot de richtlijnen.

2. Artikelen

Artikel 1

Onderdeel b en i

Er wordt hier gesproken over transport van gegevens. De leden van de fracties van C.D.A. en van de S.G.P. vroegen zich af of het niet beter zou zijn om het begrip «signalen» te hanteren, aangezien in werkelijkheid slechts signalen worden verzonden en niet gegevens of boodschappen.

Onderdeel j

De leden van de C.D.A.-fractie wensten een nadere invulling van het begrip «aansluitpunt», terwijl de leden van de P.v.d.A.-fractie zich afvroegen of voorliggende aanschrijving voor het «veld» duidelijk genoeg is. Bovendien wilden de leden van de P.v.d.A.-fractie weten of bij de achterliggende keuze aansluiting is gezocht bij de in Europees verband spelende gedachten ter zake.

De leden van de S.G.P.-fractie stelden prijs op een nadere toelichting op het begrip «aansluitpunt», mede bezien in het licht van hun opmerkingen aangaande de begrenzing van de concessie. Kan daarbij aandacht worden geschonken aan het onderscheid tussen de fysieke en functionele grens, zo vroegen deze leden.

Artikel 3

lid 2

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of artikel 3, lid 2, niet beter als volgt zou kunnen worden geformuleerd: «Onze Minister kent die frequenties toe uit het E-M-spectrum welke nodig zijn voor de uitvoering van de concessie, waarbij voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld».

lid 3

Hier ontbreekt een kwalitatieve beoordeling van het begrip «voldoende capaciteit» van de infrastructuur. De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat dit punt nauwkeuriger moet worden uitgewerkt. Hoeveel storing en (tijdelijke) overbelasting van het net is nog aanvaardbaar?

Artikel 4

lid 3

Artikel 4, lid 3, geeft voor een wijziging van de concessie twee maanden gelegenheid tot commentaar. De leden van de fracties van het

C.D.A. en van de S.G.P. waren van mening, dat deze periode te kort is; zij waren van mening dat een ruime consultatieperiode nodig is en wezen daarbij op artikel 30 inzake de randapparatuur.

Ook vroegen eerstgenoemde leden zich af, of het niet verstandig zou zijn, het overlegorgaan in te schakelen. Deze leden vroegen zich overigens af of een wijziging van de concessie ook niet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal zou moeten worden voorgelegd.

Artikel 5

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden, dat niet helder is welke zaken bij gebruik van huurlijnen verboden zijn. Zij verwezen daarbij naar de opmerkingen van de Raad van State en zij vroegen de regering de tekst te willen aanpassen.

Het was de leden van de V.V.D.- en van de G.P.V.-fractie opgevallen dat de hier gebezigde formulering een beperking inhoudt ten opzichte van de tekst uit het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie-Steenbergen. Zij vroegen een uiteenzetting waarom de regering hier van gedachten is gewisseld.

Is niet te overwegen de beperking uit het tweede lid, namelijk het voor derden verzorgen van diensten, onder enige voorwaarden te laten vervallen, zo vroeg de G.P.V.-fractie.

Artikel 8

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of deze bijzondere omschrijving noodzakelijk is; bezien vanuit het bestaande auteursrecht.

De leden van de fractie van D66 zouden graag een uiteenzetting ontvangen over de reikwijdte van artikel 8 van de wet. Kan worden aangegeven wanneer vermenigvuldiging dan wel openbaarmaking van gegevens een inbreuk oplevert op het auteursrecht als daar bedoeld?

Is daarvoor nodig dat de openbaar gemaakte gegevens ten aanzien van de betrokken dienst een zekere volledigheid hebben, zoals bij een telefoonboek? Zo nee, waar ligt de grens dan? Levert bij voorbeeld het openbaar maken van een lijst van beoefenaren van een bepaald beroep met hun telefoonnummers een inbreuk op?

Het was de leden van de V.V.D.-fractie niet duidelijk waarom, naast de normale bescherming die wordt geboden door artikel 10, sub 1, van de Auteurswet 1912, nog een verdergaande voorziening redelijk werd geacht in het onderhavige wetsvoorstel ter bescherming van de auteursrechten op telefoonboeken en andere PTT-bestanden. Zij zagen hier geen bijzondere reden voor extra bescherming van de PTT.

De leden van de S.G.P.-fractie vonden dit artikel moeilijk toegankelijk. Een nadere toelichting kwam hen wenselijk voor. Is hier ook sprake van een onnodige uitbreiding van het auteursrecht, zo vroegen deze leden.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg naar de ratio van het bijzondere auteursrecht dat hier wordt toegekend. Past een dergelijke extra bescherming wel bij het meer marktconforme opereren van het bedrijf? Behoren deze gegevensbestanden onlosmakelijk tot het monopoliedeel van de bedrijfsactiviteiten? Waarom kan niet worden volstaan met de normale bescherming die de Auteurswet biedt?

Artikel 9

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat met name de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties pleit voor het opnemen in dit artikel van «voorwaarden en waarborgen voor eerlijke concurrentie». Deze leden vroegen daarop de mening van de regering.

lid 2

Het had de leden van de D66-fractie verbaasd, dat de voorgestelde Algemene Richtlijn geen verdere uitwerking geeft van de in artikel 9, lid 2, sub d, genoemde verplichting tot het instellen van een Geschillencommissie. Zij vroegen de minister te willen ingaan op de meest wenselijke samenstelling, werkwijze en status van een dergelijke commissie.

lid 3

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af of de thans bestaande regelingen met betrekking tot geheimhouding en bescherming van de persoonlijke levenssfeer ook in het ISDN-tijdperk nog adequaat zullen blijken.

lid 7

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de woorden «in onvoorziene omstandigheden» te vrijblijvend. Gaarne zagen zij aangegeven aan wat voor soort omstandigheden gedacht moet worden. Blijft dan altijd gelden dat tariefsverhogingen voor een representatief pakket van diensten voor de particuliere en klein zakelijke markt niet meer mag bedragen dan de cumulatieve CPB-index van het prijspeil voor particuliere consumptie?

lid 9

Naar de mening van de V.V.D.-fractieleiden zou dit lid tevens de bepaling moeten bevatten dat de evaluatie openbaar wordt gemaakt.

Artikel 10

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of het niet verstandig zou zijn ook hier het overlegorgaan in te schakelen.

Ten aanzien van dit artikel wilden de leden van de S.G.P.-fractie van de regering vernemen wat in deze de positie van het Overlegorgaan PTT is.

Artikel 11

De vraag rees bij de leden van de P.v.d.A.-fractie wie ons land zal vertegenwoordigen in internationale overlegfora, zoals van de PTT-administraties. Wordt dat PTT als concessiehouder of een vertegenwoordiger van het ministerie? Hoe wordt de inbreng voorbereid?

Artikel 13

De leden van de C.D.A.-fractie verwezen wat de aansprakelijkheid betreft naar hun opmerkingen in het algemene deel van dit voorlopig verslag.

Artikel 15

lid 1, sub b

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af of de hier gehanteerde tekst volledig aansluit op die van artikel 5, sub b; dit met inachtneming van de opmerkingen van de Raad van State ter zake.

lid 2

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, hoe redelijke voorwaarden en redelijke termijnen moeten worden beoordeeld. Zij waren van mening, dat ook hier het overlegorgaan kan worden ingeschakeld.

Artikel 16

De leden van de C.D.A.-fractie wezen nogmaals op hetgeen zij stelden in het algemene deel betreffende het voorleggen van algemene maatre-

gelen van bestuur aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Deze leden meenden, dat juist een materie als behandeld in dit artikel (regels voor verstrekking van machtigingen) zich hiervoor leent.

Artikel 18

Naar de mening van de leden van de C.D.A.-fractie zou het begrip «categorie van gebruikers» verduidelijkt moeten worden.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg of in dit artikel niet uitdrukkelijker moet worden bepaald dat trunkingnetwerken behoren tot de uitzonderingen waarvoor een machtiging kan worden verleend. Is het voor een goede ontwikkeling van deze mogelijkheden niet nodig dat de wet bepaalt dat bij algemene maatregel van bestuur alleen technische eisen worden gesteld aan trunkingnetwerken?

Dit lid vroeg ook aandacht voor de opvatting van de Raad van State dat in geval van intrekking van de hier bedoelde machtiging een redelijke schadevergoeding dient te worden toegekend. Hij achtte het antwoord in het Nader Rapport op de opmerkingen van de Raad van State wel erg mager en verzocht de minister een nadere onderbouwing te geven van haar standpunt.

Artikel 24

De leden van de fractie van D66 stelden een vraag over de weigeringsgrond in artikel 24, lid 2, dat «de houder van de concessie bereid en in staat is binnen een redelijke termijn en tegen redelijke voorwaarden» een gelijkwaardige voorziening te bieden. Wat «een redelijke termijn» is, hangt uiteraard van de omstandigheden en de gevraagde voorziening af, maar kan men ervan uitgaan dat de in de artikelen 2.8, 2.9 en 2.10 van de Algemene Richtlijn gegeven tijdslijmieten ook hier maatgevend zijn?

Artikel 25

Ook de in dit artikel genoemde algemene maatregel van bestuur zou uitstekend door de Tweede Kamer der Staten-Generaal beoordeeld kunnen worden, omdat hier de vraag aan de orde is, of geheel nieuwe gebieden van telecommunicatie automatisch onder de ene concessie vallen.

Artikel 30

lid 1

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of dit artikel niet te ruim is. Zij zouden zich kunnen voorstellen, dat alleen het stellen van eisen aan het koppelvlak voldoende zou zijn.

De leden van de fractie van D66 vroegen een toelichting op artikel 30, lid 1, waar wordt gesteld dat de technische eisen voor randapparatuur er onder meer toe strekken om «de samenwerking tussen randapparatuur welke nodig is om de goede werking van krachtens artikel 4, eerste lid, aan de houder van de concessie opgedragen diensten zeker te stellen». Kan aan de hand van concrete voorbeelden worden aangegeven wat hiermee wordt bedoeld? Betekent dit, dat bij randapparatuur niet alleen eisen met betrekking tot aanpasbaarheid aan de infrastructuur en de veiligheid, maar ook eisen met betrekking tot de functionaliteit kunnen worden gesteld?

De leden van de S.G.P.-fractie hadden niet helemaal begrepen wat wordt bedoeld met de «samenwerking tussen de randapparatuur». Is het

niet zo dat alleen ten aanzien van de koppeling tussen de randapparatuur en infrastructuur eisen kunnen worden gesteld, zo vroegen deze leden.

lid 8

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of voor het aansluiten van eenvoudige randapparatuur (na typekeuring) speciale eisen voor vakbekwaamheid moeten worden gesteld.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de volgende vragen.

Is de hier voorgestelde aanpak er een die op meer terreinen aan de orde is? Zo niet, waarom wordt dit dan bij algemene maatregel van bestuur geregeld?

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen of nu al informatie kan worden gegeven over de inhoud van regels voor vakbekwaamheid.

Artikel 34

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen of de gedoogplicht zich zowel uitstrekt tot openbare als particuliere gronden.

Artikel 36, derde lid

Waarom is ingevolge dit lid de (bezwaarschriften)procedure voor de aanleg van kabels niet van toepassing, zo vroeg de V.V.D.-fractie.

Artikel 38

Met betrekking tot de formulering van artikel 38 hadden de leden van de fractie van D66 de volgende vraag.

Lid 1 van genoemd artikel legt op de houder van de concessie de verplichting om tot verplaatsing over te gaan als zulks «nodig» is voor de oprichting van een gebouw of de uitvoering van een werk.

Is de verplaatsing niet «nodig» in bovenbedoelde zin, dan hoeft hij ingevolge lid 2 slechts te verplaatsen als hem de kosten worden vergoed.

Merkwaardig is nu dat ingevolge lid 3 van het artikel beroep op de minister middels een bezwaarschrift uitsluitend mogelijk is indien partijen het niet eens worden over de kosten, derhalve in het in lid 2 bedoelde geval.

Zal het niet evenzeer voorkomen dat partijen het niet eens worden over de vraag of de verplaatsing «nodig» is, het in lid 1 bedoelde geval? Welke is dan de instantie die het geschil beslecht?

Artikel 43

De leden van de fractie van D66 waren vooralsnog niet overtuigd door de keuze van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven als algemene beroepsinstantie in artikel 43. Vooralsnog gaven zij de voorkeur aan de Arob-procedure, op grond van de volgende argumenten.

In de eerste plaats is er de reeds door de Raad van State gesignaleerde samenhang met de Mediawet. In de tweede plaats is de Arob-beroepsgang meer ingeburgerd en daardoor gemakkelijker toegankelijk. In de derde plaats heeft de Raad van State in het verleden met de onderhavige materie ervaring op kunnen doen.

Artikel 62

De leden van de C.D.A.-fractie alsmede van de S.G.P.-fractie vroegen de regering aan te geven waarom internationale verdragen op dit terrein niet de goedkeuring van de Staten-Generaal behoeven.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de volgende vragen. Wat is de bedoeling van dit artikel en wat kunnen hiervan de gevolgen zijn voor de concessiehouder? Is een nationale afweging voor het al dan niet toepassen van alle aspecten van dit soort verdragen niet meer voor de hand liggend?

Artikel 64, lid 3

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of niet gewenst zou zijn te verwijzen naar het inschakelen van het overlegorgaan.

Artikel 66, lid 2

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden onderstaande vragen. Zijn de hier bedoelde machtigingen voor de eeuwigheid verleend of spelen dezelfde vereisten een rol als in artikel 24? Mochten zich in een onder artikel 66 vallende inrichting wijzigingen voordoen, wat wordt dan de te volgen procedure? Bij intrekking van de machtiging kunnen financiële aspecten in het geding zijn. Hoe worden die ondervangen?

3. Opmerkingen van wetstechnische aard

A. Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek

1. In artikel 13, eerste lid, onderdeel b, wordt ingevolge aanwijzing 32 na «Wetboek van Strafrecht» ingevoegd: (Stb. 1984, 92).

2. In de artikelen 15, vierde lid, 18, zevende lid, 23, eerste lid, 67, aanhef, vervalt ingevolge aanwijzing 32 na «Mediawet»: (Stb. 1987, 249).

3. In artikel 41, vierde lid, wordt ingevolge aanwijzing 32 «(Stb. 1851, 85)» vervangen door: (Stb. 1931, 89).

4. In artikel 50, tweede lid, wordt ingevolge aanwijzing 32 na «Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering» ingevoegd: (Stb. 1896, 156).

5. In artikel 52 wordt ingevolge aanwijzing 32 na «Wetboek van Strafvordering» ingevoegd: (Stb. 1925, 343).

6. In de artikelen 56, tweede lid, en 57, vierde lid, wordt ingevolge aanwijzing 6 «Minister-President» vervangen door: minister-president.

7. In artikel 66, tweede tot en met vijfde lid, vervalt ingevolge aanwijzing 32 «(Staatsblad no. 7)».

B. Redactionele opmerkingen

1. In artikel 11, eerste lid, zou «gehouden» kunnen worden vervangen door: verplicht.

2. De formulering van artikel 13, derde lid, is onduidelijk.

3. In artikel 20, tweede lid, zou na «zesde lid» een komma geplaatst moeten worden.

4. In artikel 42 zou de punt aan het einde van onderdeel d moeten worden vervangen door een puntkomma.

C. Overige opmerkingen

1. In een aantal artikelen wordt delegatie mogelijk gemaakt met de formulering «bij of krachtens algemene maatregel van bestuur» (artikel 16, eerste lid, 18, tweede en vierde lid, 20, eerste lid, 25, eerste lid, 30, eerste, tweede en achtste lid, 31, eerste en vierde lid en 42).

De memorie van toelichting geeft niet duidelijk aan, waarom voor de mogelijkheid van subdelegatie is gekozen. Dit zou wenselijk zijn omdat algemene maatregel van bestuur en ministeriële regeling zowel wat de

procedure van totstandkoming als wat de te regelen materie betreft, niet onderling verwisselbaar zijn.

In het rapport «Orde in de regelgeving» zijn de volgende opmerkingen gemaakt, die niet zijn tegengesproken in het kabinetsstandpunt over dit onderwerp (kamerstuk 20 038, nr. 2).

«De commissie stelt voorop dat het vaststellen van voorschriften door de Kroon bij algemene maatregel van bestuur van de genoemde mogelijkheden verreweg de voorkeur verdient, omdat de procedure voor de totstandkoming van een algemene maatregel van bestuur meer waarborgen biedt voor een zorgvuldige voorbereiding en daardoor voor een goede kwaliteit van de regeling dan elk der alternatieven.»

...

«De indruk bestaat dat in de huidige praktijk te gemakkelijk door de wetgever wordt (sub)gedelegeerd aan ministers in plaats van aan de Kroon».

2. De toelichting op artikel 51 bestaat vooral in een verwijzing naar de bestaande strafbaarstelling in de Telegraaf- en Telefoonwet 1904.

De memorie van toelichting bij de Wet indeling geldboetecategorieën (kamerstukken II 1981/82, 17 524, nr. 3) noopt echter tot een expliciete toetsing aan de daar gegeven indelingscriteria en een motivering waarom van die criteria is afgeweken. Een dergelijke toetsing ontbreekt bij dit artikel.

Ook de memorie van toelichting bij de Wet indeling geldboetecategorieën II (kamerstukken 1986/87, 19 803, nr. 3), waarbij de strafbepalingen van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 worden gewijzigd, wijst op het belang van een hernieuwde toetsing bij wetswijziging.

4. Voorontwerp richtlijnen

2.7

De leden van de V.V.D.-fractie hadden er bezwaar tegen dat de verplichting tot het plaatsen van openbare telefooncellen slechts geldt voor woonkernen met meer dan 5000 inwoners. Hoeveel cellen zouden erbij geplaatst moeten worden indien deze grens naar 1000, respectievelijk 3000 zou worden teruggebracht?

Het lid van de G.P.V.-fractie had enige vragen naar aanleiding van de overgelegde richtlijnen die op grond van dit artikel zullen worden voorgesteld. Artikel 2.7 bepaalt dat de concessiehouder per woonkern met meer dan 5 000 inwoners zorg draagt voor de plaatsing en instandhouding van een openbare spreekgelegenheid. Gemeenten met meer dan 5 000 inwoners maar met verschillende woonkernen dreigen nu verstoken te raken van een openbare spreekgelegenheid. Zou niet bepaald moeten worden dat òf de grens verlaagd wordt, òf dat ten minste iedere burgerlijke gemeente één openbare spreekgelegenheid heeft?

2.10

De periode van 12 maanden voor de aansluiting op de telecommunicatie kwam de leden van de V.V.D.-fractie als rijkelijk lang voor, ook al is dan geen sprake van vooraanleg. Hoe lang is de huidige periode, zowel toegestane als de feitelijke?

5.2

Waarom is niet voorzien, dat de regering de Kamer informeert over de tarieven? De termijnen zouden zodanig moeten worden opgezet dat ook de Kamer zonodig tussenbeide kan komen voor overleg met de regering.

Waarom wordt niet voorzien dat ook overleg plaatsvindt, indien een nader te noemen aantal leden van het overlegorgaan zulks wenst?

De voorzitter van de commissie,
Van Vlijmen

De griffier van de commissie,
Teunissen